

Miroslav Gašparović

interview

RAVNATELJ MUZEJA ZA UMJETNOST I OBRT govori o pozicioniranju te institucije na kulturnoj sceni, a najavljuje i izložbe - 'Sjaj venecijanskog baroka u doba Giambattiste Tiepola' i 'Tata kupi mi auto-mit i stvarnost šezdesetih godina u Hrvatskoj', o vremenu od 1958. do Hrvatskog proljeća

Izložba
ORAŠAR T
MU Muzej z
27. II. 20
IZ PODRŠKA / Support by
Zagreb
PBZ

KULTURA | 67

'Izložbe za koje Europa daje milijune mi radimo za 20.000 eura'

Razgovarala **ZRINKA VRABEC MOJZEŠ** Fotografije **NACIONAL**

Fašničkim programom na Trgu maršala Tita, u organizaciji kulturnih institucija koje ga okružuju - HNK, Školskog, Etnografskog i Muzeja za umjetnost i obrt - prošloga vikenda završile su maškare u Zagrebu, a ideja oživljavanja tog prostora, rođena prije nekoliko godina, dobila je time novu dimenziju. Smješten u reprezentativnoj zgradi koju je namjenski za muzej projektirao Herman Bolle, kao jednu od prvih institucija takve vrste, MUO je osnovan 1880., u zlatno doba Austrougarske monarhije, na inicijativu Izidora Kršnjavog. MUO je hrvatski Victoria & Albert muzej, s fondusom koji nije samo najznačajniji u Hrvatskoj, nego i u regiji, pa i u ovom dijelu Europe. U muzeju je pohranjeno preko dvadeset zbirki, a svaka za sebe najveća je svoje vrste u Hrvatskoj. Tu su najveće zbirke fotografija, namještaja, porculana, biblioteka s preko sto tisuća naslova, a novoformljena je i grafička zbirka, koja je po veličini i značenju postala treća u državi. Zadatak kustosa i zaposlenika ovog muzeja je, osim prikupljanja, čuvanja i proučavanja tih zbirki, i publiciranje znanstvenih članaka i kataloga, kao i organiziranje izložbi po Hrvatskoj i svijetu. MUO svake godine organizira dvadesetak izložbi u svojim prostorima i po broju posjetitelja jedan je od najposjećenijih muzeja u Zagrebu. Iz te institucije 2004. potekla je inicijativa o hrvatskoj verziji Noći muzeja, kojoj se prve godine pridružilo šest, sedam muzeja, da bi četrnaest godina kasnije u toj manifestaciji sudjelovali gotovo svi muzeji diljem Hrvatske, uključujući i one na otocima. Nakon još jedne uspješne

manifestacije na „otvorenom trgu“, kojom je ujedno i završila izložba „Orašar“, svečano otvorena u adventsko vrijeme, Nacional je razgovarao s dugogodišnjim ravnateljem Muzeja za umjetnost i obrt, priznatim povjesničarom umjetnosti i iskusnim muzealcem Miroslavom Gašparovićem.

NACIONAL: Kako je došlo do suradnje kulturnih institucija na „otvorenom trgu“, odnosno Trgu maršala Tita, koja je prvi put ostvarena za fašnik?

Radi se o jednom najljepših prostora grada Zagreba, a mi njime samo prolazimo ili sjedimo pred nekim od kafića, uopće ga ne doživljavamo kao trg. Tu se nalaze brojne kulturne, umjetničke i obrazovne institucije. Ideju oživljavanja Trga kulturnim i umjetničkim sadržajima koji će iskoračiti iz institucija koje ga okružuju, iznio sam kolegici Dubravki Vrgoč kada je imenovana intendanticom HNK. Ona ju je objeručke prihvatila i tako smo počeli s „otvorenim trgovom“ u godini kada je otvorena Muzička Akademija, nastavili Bijelim noćima, a i ovaj zajednički fašnik je nastavak te inicijative. Ovoga puta poticaj je krenuo iz Školskog i Etnografskog muzeja.

NACIONAL: Prošloga vikenda završila je i izložba „Orašar“, koja je zapravo predstavljala jedinstveni multimedijalni postav u čijoj su kreaciji sudjelovale brojne kazališne i muzejske institucije iz Hrvatske i Europe. Kako ste zadovoljni posjetom?

Ova izložba izazvala je veliki međunarodni interes, a posjetilo ju je preko 30 tisuća posjetitelja svih generacija. Moram reći i da su kustosice osobito ponosne na one najmanje, koji su imali priliku sudjelovati u likovnim radionicama na kojima su izrađivali figure balerina i likova iz baleta „Orašar“ V. I. Čajkovskog, čija glazba prati izložbu u svim

prostorijama kroz koje se prolazi. Sama činjenica da smo dobili dio materijala iz teatra La Scala, koji nikada nije bio nigdje posuđen, kao i iz Stadt Opere iz Berlina, do Rusije iz koje smo dobili dio eksponata, već je sama po sebi velika stvar. Uspjeh izložbe, koji možemo zahvaliti i sjajnoj suradnji sa Sašom Šekoranjom, kao i baletnom i kazališnom zajednicom, utoliko je veći jer smo, čini mi se, podigli svijest o važnosti kostimografije i scenografije u stvaranju kazališnog djela. Na tragu toga su, na primjer u HNK-u, odlučili pokrenuti sređivanje fundusa kostima i garderobe, što je samo po sebi izuzetno vrijedna kulturna baština, o kojoj se u drugim zemljama već dugo brinu na poseban način. MUO kao institucija koja čuva najveće zbirke kostima, mode i glazbala, u svom poslanju ima i poticanje osnivanja drugih kulturnih institucija. Tijekom povijesti MUO je osnovao Tehnički i Etnografski muzej, Restauratorski zavod Hrvatske, kao i Zemaljski muzej u Sarajevu. Na tom tragu sve se više govori o osnivanju Muzeja glazbe i kazališta, što smo željeli potaknuti i prije nekoliko godina održanom izložbom zbirke klavira Ljubomira Gašparovića, koji, napominjem, nije moj rođak, samo se isto prezivamo.

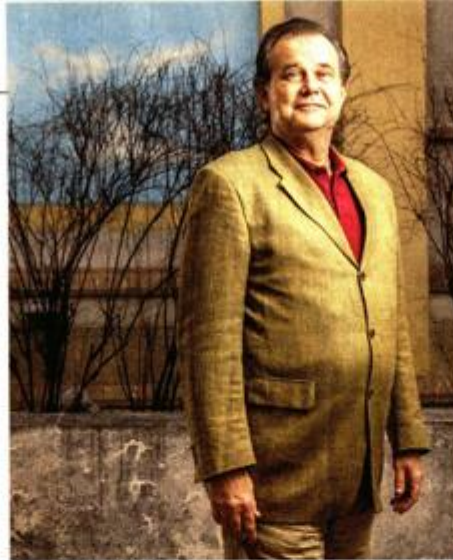
NACIONAL: Paralelno s „Orašarom“ održava se izložba fotografija Davida Bowieja, uz niz popratnih događaja i aktivnosti; dakle suvremena i klasična glazba u muzeju, to i nije baš uobičajeno?

Točno, svaka naša izložba nije samo statični postav. Ona uvijek uključuje i niz predavanja i kulturnih događanja. Tako smo uz Bowieja organizirali okrugli stol s autorom, fotografom Brianom Rašićem, te Sinišom Škaricom i Aleksandrom Dragasem, rokernim znalcima. Imali smo i nekoliko vrlo posjećenih projekcija filma „Five years“, u suradnji s British Councilom. Uz „Orašara“ bio je organiziran niz predavanja i razgovora s ravnateljem baleta Leonardom Jakovinom i primabalerinama Mirmom Sporiš, koja je jedna od autorica izložbe „Orašar“, i Edinom Pličanić, što predstavlja pravi doživljaj za našu publiku.

NACIONAL: MUO ima i poseban program „Exhibitions To Go“. Kako to funkcionira?

Budući da MUO investira mnogo javnog novca - gradskog, iz Ministarstva kulture, ali i iz vlastitih prihoda - u izložbe koje traju tek nekoliko mjeseci, rodila se ideja da se napravi „burza“ izložbi koje mogu putovati. Postoji desetak izložbi koje možemo relativno lako postaviti i nudimo ih muzejima i galerijama po Hrvatskoj. Sada smo organizirali izložbu Marka Vekića u Varaždinu, a kasnije će je preuzeti izložbeni prostor u Mostaru. Izložba Milana Trenca ići će u Osijek, a u Požegi je za Noć muzeja postavljena izložba vjenčanica, koja je održana u MUO-u prije nekog vremena. Sve te izložbe stajat će organizatore možda 10 posto od naše investicije. Mi time kroz svoju djelatnost omogućujemo i manjim sredinama da dođu do vrhunskih kulturnih događaja. Bilo je situacija kada smo, osim aktualnih u Zagrebu, istovremeno imali izložbe u pet različitih država i sedam gradova.

NACIONAL: Međunarodna suradnja je očito izuzetno važna za MUO?

■ 'PONOSNI SMO NA TO DA POSLJEDNIH GODINA IZLAŽEMO NAŠ FUNDUS'

Da, i pritom imamo dva cilja: s jedne strane dovesti u Hrvatsku izložbene projekte koje si, budimo realni, možemo dopustiti i možemo platiti. Sjećate se kad smo imali Caravaggia prije par godina? Tada je bila aktualna izložba Velasqueza u Beču. Pitali su me - možete li to postaviti? Ja sam rekao - MUO to sigurno može. Pitanje je samo tko u Hrvatskoj to može platiti. Radi se o desecima milijuna eura za posudbu, osiguranje, to je ogroman novac. To je investicija koja se na kraju isplati, ali morate imati inicijalni kapital. Budžeti izložbi s kojima radimo u europskim okvirima su smiješni. Pa čak i za naše susjede u Sloveniji. Mi kada imamo budžet od 20 tisuća eura, mislimo da smo jako bogati. Uporno tvrdim da smo svi mi koji radimo u ovom poslu čarobnjaci i da s minimalnim sredstvima ostvarujemo fantastične rezultate. Ne mislim pritom samo na nas iz MUO-a, već i na kolege i kolegice iz drugih institucija.

NACIONAL: Koje su vaše izložbe imale najviše uspjeha na međunarodnom planu, jer očito je umjetnost dobar izvozni proizvod?

Imali smo fantastičan uspjeh u Italiji s „Belle epoque imperiale“, kao i sa „Secesijom“ koja je 2006. proglašena izložbom sezone na Praškom ljetu. Jedna od onih na koje sam izuzetno ponosan je izložba fotografa Đure Janekovića, u Palazzo Venezio u srcu Rima. To je jedno od svetih mjesta Italije, ali i Hrvatske, budući da su

**'OSIM OBNOVE
PALAČE Gvozdanović,
obnovit će se i fasada
MUO-a. Zgrada je stara
140 godina, imamo
instalacije iz doba
kada se struja prvi put
uvodila u Zagreb prije
stotinjak godina'**

tamo Josip Juraj Strossmayer i Izidor Kršnjavi 1874. dogovorili osnivanje Muzeja za umjetnost i obrt. Imali smo mnogo uspjeha s izložbama u Finskoj, Slovačkoj, a sada već za ljetu pripremamo izložbu u Parizu, kao i „Klasike hrvatske moderne fotografije“ u Sankt Petersburgu. Prošle godine prva izložba koja je bila postavljena u novouređenoj Narodnoj galeriji u Ljubljani, bila je naša izložba baroknog kipara Komersteina.

NACIONAL: Vjerujem da postoji problem čuvanja fundusa u MUO-u, jer je ogroman?

Taj problem imaju svi muzeji, samo što ga u drugim zemljama rješavaju, a kod nas se desetljećima samo konstatira. Postoje sad neke inicijative na nivou grada za koje se nadam da bi mogle uroditi plodom. Ponosni smo na činjenicu da posljednjih godina upravo izlažemo naš fundus, a na internet smo stavili 50, 60 tisuća naših predmeta na Europeani, što je najveća baza podataka o kulturi i umjetnosti u Europi. Dok mi nismo stavili svoj fundus, Hrvatska je imala nekih pet tisuća predmeta. Publiciranjem našeg fundusa preko interneta znatno se povećao broj zahtjeva za korištenje našeg stručnog i znanstvenog materijala, traže se reprodukcijaska prava tih fotografija, kao i posudbe za različite izložbe po svijetu - a to je isto kao citiranje u znanosti.

NACIONAL: MUO ove godine priprema nekoliko velikih projekata koji će biti prave poslastice za najširu publiku. O kojim se izložbama radi?

Kao prvo, sprema se „Sjaj venecijanskog baroka u doba Giambattiste Tiepola“ koji će sigurno privući mnogo posjetitelja, jer takva izložba u Hrvatskoj nikada nije bila. Ona ne predstavlja samo radove Tiepola, jednog od najvećih umjetnika kasnog baroka, već i djela njegovih suvremenika, odnosno izbor prve kategorije iz fundusa Pinakoteke u Vicenzi. Do ove izložbe došlo je zahvaljujući odličnoj suradnji s Talijanskim veleposlanstvom u Zagrebu, ali i talijanskim muzejima, među kojima smo i mi stvorili prepoznatljivo međunarodno ime. Ta zahtjevna izložba otvara se krajem svibnja, a nakon Zagreba ide u Moskvu. Prije toga imat ćemo zanimljivu izložbu portugalske keramike, uz koju se veže jedna lijepa priča. Naime, na njoj možemo zahvaliti našem veleposlaniku Ivici Maračiću u Portugalu, koji je u staroj zgradi Hrvatskog veleposlanstva prepoznao vrijedne keramičke pločice iz 18. stoljeća. Naše Ministarstvo vanjskih i europski poslova doniralo ih je Muzeju. Uvjet Portugala za izdavanje dozvole za izvoz bio je da nađu svoje mjesto fundusu MUO-a. Prema neslužbenim informacijama, kako se to kaže, na otvorenju bi, osim hrvatske predsjednice, trebao prisustvovati i portugalski predsjednik.

NACIONAL: Što se sprema u jesen?

U jesen idemo s velikom sveobuhvatnom multimedijalnom izložbom pod nazivom „Tata, kupi mi auto - mit i stvarnost šezdesetih godina u Hrvatskoj“, čiji je konceptor Zvonko Maković. Radi se o epohalnom projektu. O prijelomnom razdoblju iz staljinističke diktature k relativno liberalnijoj situaciji, čime se oslobodila nevjerojatna kreativna energija na različitim područjima umjetnosti. Ta avangardna stremljenja stavljaju Zagreb i Hrvatsku

u tom trenutku među najznačajnije kulturne centre svijeta. Nikada prije ni poslije nije Zagreb imao takav značaj. To je vrijeme bizarnosti - s jedne strane postoji još ta kruta, totalitarna disciplina, a s druge rastu pokreti poput Exata, Gorgone, Nove tendencije, osniva se Muzički Bienalle, aktivan je Krsto Hegedušić sa svojom radionicom, tu se okupljaju umjetnici iz Europe i šire regije. Ne radi se o izložbi koja je posvećena samo umjetnosti, to je zapravo kulturološki projekt koji uključuje zapravo sve, od filma, medija - tiskanih kao i televizije koja tada doživljava svoje početke - do dizajna i industrije. I ono što je možda najprepoznatljivije - početak pop i rock kulture. To je i sjajno razdoblje hrvatske arhitekture i urbanizma. No s druge strane, to je i vrijeme Golog otoka i konačno završava lomljenjem Hrvatskog proljeća. Pristup nije retronostalgičarski niti je to apologija tom vremenu, već njegov maksimalno moguć objektivni prikaz, sa svim pozitivnim i negativnim karakteristikama. Govorimo o razdoblju od 1958., nakon Kongresa KPJ, do Hrvatskog proljeća 1971. Radi se i prateća knjiga / katalog koja će biti izdana u suradnji sa Školskom knjigom.

NACIONAL: MUO u „mrtvom dijelu sezone“, odnosno preko ljeta, kada domaće publike ima manje, koristi svoje prostore i za kazališnu i scensku djelatnost. Što je u planu ove godine?

Da, MUO nastoji ne biti samo muzej, već i prostor različitih kulturnih događanja, pa i ljeti, kada već nekoliko godina odlično surađujemo s Teatrom Exit koji izvodi svoje predstave u našem atriju. Za

'SKORA IZLOŽBA označava vrijeme bizarnosti - s jedne strane postoji još ta kruta, totalitarna disciplina, a s druge strane otvaraju se sva polja umjetnosti. Bit će to objektivni prikaz'

početak rujna spremamo i koncert Matije Dedića. Imamo sreću da imamo te prekrasne terase i dvorište, koje bi trebalo možda i još bolje koristiti. To su najljepši otvoreni ljetni prostori u Donjem gradu Zagrebu.

NACIONAL: MUO je jedan od četiri muzeja koji su nedavno predstavljani kao korisnici značajnih sredstava iz EU fondova, i to za obnovu palače Gvozdanić na Gornjem gradu. Kada će taj projekt u realizaciju?

Radi se o izuzetno vrijednom objektu s bogatom umjetničkom zbirkom, koji je u vlasništvu Grada Zagreba, a nama je dan na upravljanje. Kompletna projektna dokumentacija za obnovu

i refunkcionalizaciju tog spomenika kulture je gotova, radio ju je arhitekt Željko Kovačić. Njegov koncept, osim potpune obnove infrastrukture, uključuje i uređenje dvorišta i vrta s izlazom na Dubravkin put, kafića u podrumu, kao i velike multifunkcionalne dvorane u potkrovlju, koja će moći primiti do sto ljudi. Prizemlje i prvi kat, u kojem je i koncertna dvorana, bit će prvenstveno u funkciji muzeja u kojem će biti izložena povijest Gornjeg grada, obitelji Gvozdanić, kao i same palače. Izgubili smo dosta vremena za rješavanje nekih imovinsko-pravnih odnosa, a sada do zabijanja prve lopate i početka radova čekamo novi natječaj za izvedbu projekta, koji bi trebao biti uskoro raspisan. Nadamo se i da će se uskoro realizirati i projekt obnove kompletne fasade samog Muzeja za umjetnost i obrt, koji je zapravo najveća zgrada u donjem dijelu grada. To bi trebao biti početak obnove cijelog objekta Muzeja. Moramo imati na umu da je to zgrada stara 140 godina koja nikada nije bila osuvremenjena. Imamo neke instalacije iz vremena kada se struja prvi put uvodila u zgrade grada Zagreba prije stotinjak godina, a da ne govorimo da su samo neke izložbene dvorane prilagođene primanju i čuvanju umjetnina najvećih vrijednosti, što nam omogućava da organiziramo izložbu „Sjaj venecijanskog baroka“, ali se naša baština našalost čuva u neprihvatljivim uvjetima. Nadam se da ćemo do 140. godišnjice Muzeja 2020., za koju se već pripremamo, konkretnije krenuti u pravcu sanacije, obnove i reorganizacije MUO-a.